7862 - KABİR AZABI SÜREKLİ MİDİR?

Soru

Benim bir kardeşim vardı. Vefât etti. Çok kusurları vardı. Büyük günahlar işliyordu. Fakat ben onu çok seviyordum. Kabir azabı hakkında çok korkunç şeyler okudum. Kabir azabı ona sürekli mi olacaktır? Ben, sadaka ve hac gibi, Alah Teâlâ'nın hoşuna giden iyilikler yapsam ve bu iyiliklerin sevabını ona bağışlasam onun azabı hafifler mi? Lütfen beni bu konuda aydınlatır mısınız? Çünkü onun için çok üzülüyorum.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Kardeşinizin durumu Allah Teâlâ'ya kalmıştır. O dilerse ona azap eder, dilerse onu bağışlar. Onun hakkında kesin bir şey söylememiz mümkün değildir. Fakat sadece kabir azabı hakkında konuşabiliriz.

Kabir azabı sürekli midir? Yoksa belirli bir süre sonra biter mi? Meselesine gelince, İmam İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu meselede şöyle demiştir:

"Kabir azabı iki türlüdür:

Birincisi: Bazı hadislerde, İsrâfil -aleyhisselâm-'ın birinci ile ikinci sûra üfleyişi arasındaki süre içerisinde kabir azabı gören kimselerden azabın hafifletileceği haber verilmiştir. Bunun dışında kabir azabı süreklidir.

Nitekim azap görenler kabirlerinden kalktıkları zaman şöyle diyeceklerdir:

يا ويلنا من بعثنا من مرقدنا

سورة يس الآية: ٥٢

"(Yeniden dirilişi inkâr edenler pişmanlık içerisinde) bize yazıklar olsun! Bizi kabirlerimizden kim kaldırdı (çıkardı)? derler. (Onlara cevap olarak şöyle denilecektir:) Bu, Rahmân'ın vadettiği ve doğru sözlü peygamberlerin haber verdikleri şeydir (ba's/yeniden diriliştir)! " [1]

Kabir azabının sürekli olduğuna Allah Teâlâ'nın şu sözü delâlet etmektedir:

النار يعرضون عليها غدوا وعشيا

سورة غافر الآية :46

“Onlar (Firavun âilesi, kabirlerinde azap olunurlar ve hesap gününe kadar) sabah- akşam ateşe sunulurlar: Kıyâmetin kopacağı gün de (yaptıkları kötü amellerine karşılık olarak) Firavun âilesini en şiddetli azaba sokun!" [2]

Yine, kabir azabının sürekli olduğuna Semura b. Cundeb'un -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in rüyâsında gördüklerini haber verdiği şu hadis delâlet etmektedir.

Bu hadiste Semure b. Cündeb şöyle anlatır:

كَانَ النَّبِيُّ ج إِذَا صَلَّى صَلاَةً أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: مَنْ رَأَى مِنْكُمُ اللَّيْلَةَ رُؤْيَا؟ قَالَ: فَإِنْ رَأَى أَحَدٌ قَصَّهَا، فَيَقُولُ: مَا شَاءَ اللَّهُ! فَسَأَلَنَا يَوْمًا فَقَالَ: هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رُؤْيَا؟ قُلْنَا: لاَ. قَالَ: لَكِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي، فَأَخَذَا بِيَدِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ، فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ، وَرَجُلٌ قَائِمٌ بِيَدِهِ كَلُّوبٌ مِنْ حَدِيدٍ، إِنَّهُ يُدْخِلُ ذَلِكَ الْكَلُّوبَ فِي شِدْقِهِ حَتَّى يَبْلُغَ قَفَاهُ، ثُمَّ يَفْعَلُ بِشِدْقِهِ الْآخَرِ مِثْلَ ذَلِكَ وَيَلْتَئِمُ شِدْقُهُ هَذَا فَيَعُودُ فَيَصْنَعُ مِثْلَهُ، قُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ عَلَى قَفَاهُ، وَرَجُلٌ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِهِ بِفِهْرٍ أَوْ صَخْرَةٍ فَيَشْدَخُ بِهِ رَأْسَهُ، فَإِذَا ضَرَبَهُ تَدَهْدَهَ الْحَجَرُ، فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ لِيَأْخُذَهُ فَلاَ يَرْجِعُ إِلَى هَذَا حَتَّى يَلْتَئِمَ رَأْسُهُ، وَعَادَ رَأْسُهُ كَمَا هُوَ، فَعَادَ إِلَيْهِ فَضَرَبَهُ، قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا إِلَى ثَقْبٍ مِثْلِ التَّنُّورِ أَعْلاَهُ ضَيِّقٌ وَأَسْفَلُهُ وَاسِعٌ، يَتَوَقَّدُ تَحْتَهُ نَارًا، فَإِذَا اقْتَرَبَ ارْتَفَعُوا حَتَّى كَادَ أَنْ يَخْرُجُوا، فَإِذَا خَمَدَتْ رَجَعُوا فِيهَا، وَفِيهَا رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ، فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ عَلَى وَسَطِ النَّهَرِ وَعَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهَرِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ، فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى فِي فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالاَ: اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ، فِيهَا شَجَرَةٌ عَظِيمَةٌ، وَفِي أَصْلِهَا شَيْخٌ وَصِبْيَانٌ، وَإِذَا رَجُلٌ قَرِيبٌ مِنْ الشَّجَرَةِ بَيْنَ يَدَيْهِ نَارٌ يُوقِدُهَا فَصَعِدَا بِي فِي الشَّجَرَةِ، وَأَدْخَلاَنِي دَارًا لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا، فِيهَا رِجَالٌ شُيُوخٌ وَشَبَابٌ وَنِسَاءٌ وَصِبْيَانٌ، ثُمَّ أَخْرَجَانِي مِنْهَا فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلاَنِي دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ، فِيهَا

شُيُوخٌ وَشَبَابٌ، قُلْتُ: طَوَّفْتُمَانِي اللَّيْلَةَ فَأَخْبِرَانِي عَمَّا رَأَيْتُ؟ قَالاَ: نَعَمْ، أَمَّا الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ، يُحَدِّثُ بِالْكَذْبَةِ فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ، فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ يُشْدَخُ رَأْسُهُ، فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَنَامَ عَنْهُ بِاللَّيْلِ وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ بِالنَّهَارِ، يُفْعَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي الثَّقْبِ فَهُمُ الزُّنَاةُ، وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُوا الرِّبَا، وَالشَّيْخُ فِي أَصْلِ الشَّجَرَةِ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ، وَالصِّبْيَانُ حَوْلَهُ فَأَوْلاَدُ النَّاسِ، وَالَّذِي يُوقِدُ النَّارَ مَالِكٌ، خَازِنُ النَّارِ، وَالدَّارُ الْأُولَى الَّتِي دَخَلْتَ، دَارُ عَامَّةِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ، وَأَنَا جِبْرِيلُ وَهَذَا مِيكَائِيلُ فَارْفَعْ رَأْسَكَ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا فَوْقِي مِثْلُ السَّحَابِ، قَالاَ: ذَاكَ مَنْزِلُكَ، قُلْتُ: دَعَانِي أَدْخُلْ مَنْزِلِي، قَالاَ: إِنَّهُ بَقِيَ لَكَ عُمُرٌ لَمْ تَسْتَكْمِلْهُ، فَلَوِ اسْتَكْمَلْتَ أَتَيْتَ مَنْزِلَكَ [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- sabah namazını kıldırdığı zaman yüzünü bize döner ve ‘Bu gece sizden kim rüya gördü?’ diye sorardı.Eğer birisi rüya görmüş ise onu anlatır, o da: ‘Mâşâallah’ derdi.

Yine bir gün bize: 'Bu gece sizden kim rüya gördü?' diye sordu.Biz de: 'Gören yoktur' dedik. Bunun üzerine O: 'Ama ben bu gece bana gelen iki adamı gördüm. Elimden tutup beni Mukaddes Toprağa çıkardılar. Bir de baktım, orada, oturan bir adamla elinde demir çengel olan ayakta bir adam var.Bu adam çengeli avurtunun içinden ensesine kadar sokuyordu.Sonra da avurtunun diğer kenarına sokup aynısını yapıyordu, bu arada diğer tarafı iyi olunca, o zaman bu tarafa dönüp tekrar aynısını yapıyordu.

Ben: Bu nedir? dedim.

Yürü! dediler. Yürüdük, sonunda sırt üstü uzanmış bir adama vardık.Başucunda ise ayakta elinde bir taş bulunan bir adam vardı, taşla başını eziyordu. Taşı vurduğunda taş yuvarlanıp gidiyor, o da taşı almak için arkasından gidiyordu, tekrar geri geldiğinde başı iyi olup eski halini alıyor, adam tekrar gelip başına vuruyordu.

Ben: Bu da kimdir? dedim.

Yürü! dediler. Yürüdük, sonunda tandır gibi bir deliğe vardık, üstü dar, altı geniş olup altında ateş yanıyordu.Ateş yaklaştırıldığında (alevler yükseldikçe) içindekiler de yükseliyor, neredeyse dışarı çıkacak oluyorlar, ateş sakinleşince tekrar içerisine dönüyorlardı. Buranın içerisinde çıplak kadınlar ve erkekler vardı.

Ben: Bunlar da kimdir? dedim:

Yürü! dediler.Yürüdük, sonunda içerisinde ortasında bir adam bulunan kandan bir nehre vardık.Nehrin kıyısında önünde birtakım taşlar bulunan bir adam vardı.Nehirdeki adam gelip dışarı çıkmak istediğinde nehrin kıyısındaki adam onun ağzına bir taş atarak onu bulunduğu yere gönderiyordu. Adam çıkmak için geldiğinde her defasında ağzına bir taş atıp yerine döndürüyordu.

Ben: Bu da nedir? dedim:

Yürü! dediler.Yürüdük, sonunda içerisinde büyük bir ağacın bulunduğu yemyeşil bir bahçeye vardık. Ağacın dibinde yaşlı bir adamla birtakım çocuklar vardı. Bir de baktım ki ağacın yakınında, önünde yakıp tutuşturduğu ateş bulunan bir adam var.Sonunda beni ağacın içinden yukarı çıkararak bir eve girdirdiler ki bu evden daha güzelini asla görmedim.Evin içerisinde yaşlısından gencine birtakım erkekler, kadınlar ve çocuklar vardı. Sonra beni buradan çıkarıp yine ağaçtan yukarı kaldırdılar ve bir eve girdirdiler ki bu ev daha güzel ve daha değerli idi. Yine buranın da içerisinde yaşlılar ve gençler vardı.

Ben: Bu gece beni gezdirip dolaştırdınız, şimdi gördüklerimin ne olduğunu bana haber verin bakalım, dedim.

Olur, dediler.

Avurtu yarılıp parçalandığını gördüğün adam, yalancıdır. Yalan konuşur, kendisinden her tarafa yalan taşınırdı.İşte bu sebeple kıyâmet gününe kadar ona böyle azap edilir. Başının taşla parçalandığını gördüğün adam, Allah kendisine Kur’an'ı öğrettiği halde, uykuyu Kur'an'a tercih eder, gündüz de Kur’an-ı Kerim'e göre yaşamazdı. İşte bu nedenle ona kıyâmet gününe kadar böyle azap edilir.Deliğin içinde gördüğün erkekler ve kadınlar, zinâkârlardır. Nehirde gördüğün adam fâiz yiyenlerdir.Büyük ağacın altında gördüğün yaşlı adam İbrahim -aleyhisselâm-'dır.Çevresindeki çocuklar insanların çocuklarıdır.Ateşi yakan ise cehennemin bekçisi Mâlik’tir.İlk girdiğin ev, bütün müslümanların evi, bu ev ise şehitlerin evidir. Ben Cebrail’im. Bu da Mikail’dir.

Başını yukarı kaldır! dedi. Başımı kaldırdım, bir de baktım ki üstümde bulut gibi bir şey duruyor.

Bana: İşte bu de senin evindir, dediler.

Ben: Beni bırakın da evime gireyim, dedim.

Ama senin henüz tamamlamadığın bir ömrün var, şayet tamamlamış olsaydın, evine girerdin, dediler." [3]

Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan hadiste, o şöyle demiştir:

مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ، فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا. فَقَالَ: يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، وَإِنَّهُ r خَرَجَ النَّبِيُّ لَكَبِيرٌ: كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنْ الْبَوْلِ، وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، فَقَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- (bir gün) Medine'de bir hurma bahçesinden geçerken kabirlerinde azap çekmekte olan iki insanın sesini işitti. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Bu ikisi azap çekiyorlar.Çektikleri azap da büyük bir şey değildir (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi.) Oysa o şey, nüyük günah idi.' Sonra şöyle buyurdu: 'Evet! Onlardan birisi, idrar sıçrantısına karşı korunmaz, diğeri ise (insanlar arasında) laf getirip-götürürdü.Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- sonra yaprağı olmayan yaş bir hurma dalı isteyerek onu ikiye ayırdı. Bir parçasını birinin üzerine dikti, diğerini de öbürünün üzerine dikti ve: 'Bu iki dal, yaş kaldıkça o ikisinden azabın hafifletimesini ümit ederim' buyurdu." [4]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hadiste, azabın hafifletilmesini, iki hurmadalının yaş kalmasıyla sınırlı kılmıştır.

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- o şöyle buyurmuştur:

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَتَبَخْتَرُ يَمْشِي فِي بُرْدَيْهِ قَدْ أَعْجَبَتْهُ نَفْسُهُ فَخَسَفَ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ [رواه مسلم]

“Vaktiyle kendini beğenmiş bir adam güzel elbisesini giymiş, çalım satarak yürüyordu. Allah Teâlâ onu yerin dibine geçiriverdi. O şahıs kıyâmete kadar debelenerek yerin dibini boylamaya devam

edecektir.” [5]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِي جِنَازَةِ رَجُلٍ مِنْ الْأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، ـ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ـ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنْ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنْ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنْ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ،كَأَنَّ وُجُوهَهُمْ الشَّمْسُ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ،حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ،ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ! اخْرُجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ. قَالَ: فَتَخْرُجُ تَسِيلُ،كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا، فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا، فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ، وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، قَالَ: فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلَإٍ مِنْ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلِّيِّينَ، وَأَعِيدُوهُ إِلَى الْأَرْضِ، فَإِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ، وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ، وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى،قَالَ: فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللَّهُ، فَيَقُولَانِ لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ ،r لَهُ: مَا دِينُكَ ؟ فَيَقُولُ: دِينِيَ الْإِسْلَامُ، فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ فَيَقُولُ: هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ؟ فَيَقُولُ: قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ، فَآمَنْتُ بِهِ، وَصَدَّقْتُ، فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ عَبْدِي،فَأَفْرِشُوهُ مِنْ الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنْ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ، قَالَ: وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ،حَسَنُ الثِّيَابِ، طَيِّبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ،فَيَقُولُ لَهُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحُ، فَيَقُولُ: رَبِّ أَقِمْ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي، وَمَالِي، قَالَ: وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنْ الدُّنْيَا، وَإِقْبَالٍ مِنْ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ مِنْ السَّمَاءِ مَلَائِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمْ الْمُسُوحُ، فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ! اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنْ اللَّهِ، وَغَضَبٍ، قَالَ: فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ،فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّودُ مِنْ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي تِلْكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحٍ جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلَإٍ مِنْ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمَّى بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلَا يُفْتَحُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم : لا تفتح لهم أبواب السماء ولا يدخلون الجنة حتى يلج الجمل في سم الخياط فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى، فَتُطْرَحُ رُوحُهُ طَرْحًا،ثُمَّ قَرَأَ: (ومن يشرك بالله فكأنما خر من السماء فتخطفه الطير أو تهوي به الريح في مكان سحيق) فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ :مَا دِينُكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ فَيَقُولُ:هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنْ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ،فَافْرِشُوا لَهُ مِنْ النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى

النَّارِ، فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا، وَسَمُومِهَا، وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ، وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ، قَبِيحُ الثِّيَابِ، مُنْتِنُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ! فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ، فَيَقُولُ: رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ)) [رواه أحمد]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Ensar'dan bir adamın cenâzesini defnetmek için çıktık, kabre geldiğimizde kabir henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu.Başına kaldırdı ve -iki veya üç defa-: 'Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu. Sonra şöyle buyurdu: Mümin kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman ona gökten yüzleri sanki güneş gibi olan beyaz yüzlü melekler iner.Yanlarında cennet kefenlerinden ve kokularından vardır. Onun görebileceği yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelir, baş tarafına oturur ve şöyle der:Ey güzel ruh, çık ve Rabbinin mağfiretine ve rızâsına gel.Bunun üzerine o ruh, tulumun ağzından damlayan bir damla gibi çıkar ve ölüm meleği onu alır.Ölüm meleği, mü'min kulun ruhunu aldığında, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar.Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve bu kefene koyarlar.O ruhtan, yeryüzünde bulunan en güzel mis kokusu gibi bir koku çıkar.Onu melekler arasından geçirirken: Bu güzel ruh nedir? derler.Dünyadaki en güzel isimlerini söyleyerek: 'Falan oğlu falandır' derler. Dünya semâsına ulaşıncaya kadar çıkarırlar. Melekler onun için kapının açılmasını isterler. Onlara kapı açılır. Bunun üzerineyedinci semâya ulaşıncaya kadar her semâda bulunan Allah'a yakın melekler o ruha eşlik ederler.Nihâyet Allah -azze ve celle-şöyle buyurur: 'Kulumun amel defterini, İlliyyîn'e yazın ve ruhunu yeryüzüne geri gönderin.Çünkü ben, onları ondan (topraktan) yarattım ve yine ona döndüreceğim.Bir defa daha onları (hesaba çekmek üzere) topraktan çıkaracağım.' Bunun üzerine mü'min kulun ruhu bedenine iâde edilir. Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:

Rabbin kimdir? derler.

Mü'min kul: Rabbim Allah'tır, der.

Onlar: Dinin nedir? derler.

Mümin kul:Dinim İslâm'dır, der.

Onlar: Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Mümin kul: O Allah'ın elçisidir, der.

Onlar: Sana bunları bildiren nedir? derler.

Mümin kul: Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses gelir: Kulum doğru söyledi. Cennet'ten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın),onu cennet elbiselerinden giydirin ve ona cennetten bir kapı açın, der.Bunun üzerine ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir. Sonra ona, güzel yüzlü, güzel elbiseli ve güzel kokular içerisinde olan birisi gelir ve seni mutlu edecek şeyle sevin.Bugün sana va'd olunan gündür, der.Bunun üzerine o: Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir,der.O: Ben, senin sâlih amelinim der.Bunu işitince,Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk kopar ki, âileme ve malıma kavuşayım, der.

Kâfir kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman, yanlarında kaba ve sert elbise olan siyah yüzlü melekler gelir ve onun görebileceği bir yerde otururlar.Sonra ölüm meleği onun yanına gelip başucunda oturur ve ona: Ey çirkin ruh, haydi çık! Allah'ın öfkesine ve gazabına gel! der.Bunun üzerine ruhu bedenine dağılır ve ıslak yüne dolaşan pıtrağın [6] yünden çekilip çıkarıldığı gibi, ölüm meleği onun ruhunu bedeninden çekip alır (ruhu bedeninden güçlükle ayrılır).Ölüm meleği ruhunu alınca da, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar.Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve kaba ve sert elbisenin içine koyarlar. Ondan yeryüzünde bulunan en pis leş kokusu gibi bir koku çıkar.Onu semâya yükseltirler.Her semâda bulunan meleklerin yanından geçerken onlar: "Bu pis ruh kimindir? derler. Melekler, dünyadaki en kötü ismini söyleyerek:"Falan oğlu falandır, derler.Dünya semâsına gelince, onun için semânın kapılarının açılmasını isterler, fakat ona kapılar açılmaz.Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu:"(Öldükleri zaman) onlar (ın ruhların)a gök kapıları açılmaz ve deve, iğne deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremezler.Suçluları işte böyle cezâlandırırız."(A'râf Sûresi: 40)

Allah -azze ve celle- şöyle buyurur: "Onun amel defterini Siccîn'e (en aşağı tabakaya) yazın". Sonra onun ruhu, gökten yere fırlatılıp atılır. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu: "Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o, gökten düşüp de parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış veya rüzgâr onu uzak bir yere sürükleyip atmış kimse gibidir." (Hac Sûresi:31). Ardından ruhu bedenine iâde olunur da (Münker ve Nekir adlı) iki melek ona gelip yanına oturur ve:

Rabbin kimdir? derler.

Kâfir kul: Şey şey, bilmiyorum,der.

Onlar:Dinin nedir? derler.

Kâfir kul: Şey şey, bilmiyorum, der.

Onlar: Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Kâfir kul: Hah...Hah... Bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:'Yalan söyledi, ona cehennem'deki yerini hazırlayın ve ona cehennemden bir kapı açın' der.Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir ve kaburgaları birbirine geçecek şekilde kabri ona daraltılır.Çirkin yüzlü, kötü elbiseli ve pis kokulu bir adam ona gelir ve şöyle der: Seni üzecek şeye sevin! Bugün, va'd olunduğun gündür.Kâfir ruh ona: Sen kimsin? Çirkin yüz kötülük getirdi, der. O da: Ben senin çirkin amelinim, der.Bunun üzerine: Rabbim! Kıyameti koparma, der." [7]

İkincisi: Belirli bir süreye kadar azap edildikten sonra kabir azabı kesilir.

Bu azap türü, günahları az olan bazı günahkâr mü'minler içindir.Bu kimseler, günahlarına göre azap görecekler, -aynı cehennemde azap görüp de sonra onlardan azabın giderileceği gibi-, daha sonra azap onlardan hafifletilecektir.

Ölünün yakın akrabası veya başkası tarafından kendisi için yaptığı duâ, verdiği sadaka, yaptığı istiğfar veya haccın sevabının kendisine ulaşmasından dolayı kabir azabı ölüden kaldırılabilir." [8]

Allah Teâlâ'dan bize rahmetiyle muamelede bulunmasını dileriz.

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e salât ve selâm eylesin.

---

^1 Yâsin Sûresi: 52
^2 Ğâfir (Mü'min) Sûresi:46
^3 Buhârî
^4 Buhârî
^5 Müslim
^6 Pıtrak: Dikenli tohumları hayvanların kıllarına ve insanların giysilerine takılan bir yıllık ve otsu bir bitkidir.Botanik (Bitki Bilimindeki) adı; 'Xantium spinosum'dur.
^7 İmam Ahmed'in Müsnedi, hadis no: 17803
^8 İbn-i Kayyim'in, "Ruh" adlı eseri, sayfa: 89